

INNOWACJE EKOLOGICZNE W KONTEKŚCIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU ORGANIZACJI

Streszczenie:

Niniejsze opracowanie stanowi próbę teoretycznego ujęcia problematyki ekoinnowacji w kontekście zrównoważonego rozwoju organizacji. Celem artykułu jest przybliżenie tematyki innowacji ekologicznych na gruncie organizacyjnym, w oparciu o cele zawarte w ramach koncepcji. Na podstawie literatury przedmiotu oraz dostępnych opracowań naukowych dokonano opisu koncepcji zrównoważonego rozwoju, w którym zawarto krótką genezę idei oraz jej cele. Wyjaśniono pojęcie i rodzaje innowacji. Określono istotę ekoinnowacji oraz przedstawiono ich rolę jako narzędzia wsparcia zrównoważonego rozwoju w organizacji. Hipoteza badawcza niniejszego opracowania jest następująca: wdrażanie innowacji ekologicznych ma pozytywny wpływ na zrównoważony rozwój organizacji, który przejawia się m.in. w zwiększonej odpowiedzialności społecznej oraz optymalizacji wykorzystania zasobów. W celu weryfikacji postawionej hipotezy posłużono się metodą analizy i syntezy zgromadzonych źródeł (desk research).

Słowa kluczowe: innowacje organizacyjne, ekoinnowacje, innowacje zrównoważone, zrównoważony rozwój organizacji, organizacja zrównoważona, społeczna odpowiedzialność biznesu.

WSTĘP

Współczesne organizacje stoją w obliczu wyzwań związanych z koniecznością harmonizacji postępu gospodarczego z ochroną środowiska w myśl idei zrównoważonego rozwoju. Celem niniejszego artykułu jest próba przybliżenia tematyki innowacji ekologicznych w kontekście osiągania celów zrównoważonego rozwoju przez organizację. Rozważania zawarte w opracowaniu koncentrują się wokół czterech kluczowych aspektów. Pierwszym z nich jest koncepcja zrównoważonego rozwoju jako strategicznego paradygmatu, łączącego cele ekonomiczne, społeczne oraz środowiskowe. Drugi dotyczy istoty innowacji i jej rodzajów, jakie rozróżniamy w odniesieniu do funkcjonowania organizacji. Kolejny dotyczy istoty innowacji ekologicznych, opisuje sposób, w jaki ekoinnowacje wpływają na środowisko, wykorzystanie zasobów oraz efektywność działalności gospodarczej. Ostatni aspekt koncentruje się na roli innowacji ekologicznych jako instrumentu wspierającego osiągnięcie zrównoważonego rozwoju organizacji, ukazując ich potencjał w zmierzaniu do celów stawianych w ramach koncepcji. Hipoteza badawcza niniejszego opracowania brzmi następująco: wdrażanie innowacji ekologicznych ma pozytywny wpływ na zrównoważony rozwój organizacji, który przejawia się m.in. w zwiększonej odpowiedzialności społecznej oraz optymalizacji wykorzystania zasobów. Artykuł ma charakter teoretyczny. Główna metoda badawcza zastosowana w opracowaniu to analiza i synteza źródeł (desk research) w postaci literatury przedmiotu, badań naukowych i raportów.

KONCEPCJA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Powszechnie uznaje się, że „koncepcja zrównoważonego rozwoju” powstała w latach 60. XX wieku i narodziła się w świadomości elit intelektualnych, w wyniku dostrzeżenia zagrożeń będących efektem niepohamowanego rozwoju gospodarczego, który nie brał pod uwagę skończonych zasobów środowiska naturalnego¹. W początkowej fazie idea ta była próbą odpowiedzi na ówczesne wyzwania, przed którymi stały dynamicznie rozwijające się gospodarki zachodnie. Grono badaczy oraz przywódców z całego świata zwróciło uwagę na problemy o zasięgu globalnym związane z postępującą degradacją ekosystemu oraz zanieczyszczeniem środowiska naturalnego. Dostrzeżono również problemy o charakterze społecznym, wśród których wymieniono m.in. szybkie tempo wzrostu populacji światowej, brak równowagi w tempie rozwoju gospodarek poszczególnych krajów, a także narastającą nierówność społeczno-gospodarczą pomiędzy wysokorozwiniętą częścią globu a biedniejszymi krajami².

Rozpowszechnienie koncepcji zrównoważonego rozwoju na świecie miało charakter instytucjonalny. Kluczową rolę w tym aspekcie odegrała Organizacja Narodów Zjednoczonych, która od lat 60. ubiegłego wieku³ nieustannie organizuje konferencje poświęcone tej tematyce, a także publikuje raporty oraz dokumenty zarówno o charakterze obligatoryjnym, jak i deklaracyjnym⁴. Pierwsza oficjalna definicja zrównoważonego rozwoju została opisana w jednym ze wspomnianych dokumentów, a dokładnie w raporcie zaprezentowanym przez Światową Komisję ds. Środowiska i Rozwoju ONZ w 1987 roku, której przewodniczyła norweska premier Gro Harlem Brundtland. W raporcie zatytułowanym „Nasza wspólna przyszłość” (nazywanym również od nazwiska Norweżki Raportem Brundtland) zdefiniowano zrównoważony rozwój jako „proces mający na celu zaspokojenie aspiracji rozwojowych obecnego pokolenia, w sposób umożliwiający realizację tych samych dążeń następnym pokoleniom”⁵. W miarę upływu czasu definicja ta ewoluowała, obejmując swoim obszarem szerszy zakres pojęciowy.

W prawodawstwie polskim istnieje zapis dotyczący zrównoważonego rozwoju na poziomie konstytucyjnym. Zgodnie z art. 5 Konstytucji RP „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”⁶. Fakt, iż niniejszego zapisu dokonano na gruncie prawa podstawowego o charakterze nadrzędnym, podkreśla siłę znaczenia omawianej koncepcji.

Cele zrównoważonego rozwoju są ściśle określone i zawierają się w 17 punktach (patrz rys. nr 1).

1 W. Sztumski, Zrównoważony rozwój – zrównoważony człowiek (zewnątrzne i wewnętrzne uwarunkowania zrównoważonego rozwoju), *Eunomia – Rozwój Zrównoważony – Sustainable Development* nr 2 (97), 2019, s. 8.

2 A. Płachciak, *Geneza idei rozwoju zrównoważonego* [w:] R. Bargieł, *Zrównoważony świat. Przewodnik dla przyszłości, Fundamenty współczesnego rozumienia idei rozwoju zrównoważonego. Część I – geneza*, 2023 [data dostępu: 09/10/2023], <https://zrownowazonyswiat.blogspot.com/2023/09/geneza-idei-zrownowazonego-rozwoju.html>

3 Ibidem [data dostępu: 09/10/2023].

4 R. Bargieł, *Zrównoważony świat. Przewodnik dla przyszłości, Fundamenty współczesnego rozumienia idei rozwoju zrównoważonego. Część II – Szczyt Ziemi 1992*, 2023 [data dostępu: 09/10/2023], <https://zrownowazonyswiat.blogspot.com/2023/09/fundamenty-wspoczesnego-rozumienia-idei.html>

5 T. Kosiek, *Zrównoważony rozwój – rozwiązanie czy ideologia?*, *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Seria: Organizacja i Zarządzanie*, Zeszyt nr 85, 2015, s. 234.

6 E. Olejarczyk, *Zasada zrównoważonego rozwoju w systemie prawa polskiego – wybrane zagadnienia*, *Przegląd Prawa Ochrony Środowiska*, nr 2, 2015, s. 128.

Obligatoryjnie zostały podpisane przez przywódców krajów członkowskich ONZ na Szczycie w Nowym Jorku w 2015 r. w ramach dokumentu „Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030”⁷.

Rys. 1. Cele zrównoważonego rozwoju

Źródło: Cele Zrównoważonego Rozwoju, Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie, 2016, [data dostępu: 09/10/2023], <http://www.un.org.pl/download>

W kontekście zarządzania przedsiębiorstwem zrównoważony rozwój polega na wprowadzeniu zrównoważonych praktyk ekologicznych w procesach operacyjnych, przy jednoczesnym dążeniu do spełniania oczekiwań wszystkich zainteresowanych stron, takich jak finansowe oczekiwania właścicieli oraz akcjonariuszy, a także potrzeb bezpieczeństwa i stabilności pracowników oraz innych interesariuszy⁸. Ponadto zrównoważony rozwój w aspekcie zarządzania, w najprostszej postaci, będzie obejmował sposób kierowania organizacją w myśl zasad i celów stawianych wewnątrz idei.

⁷ Określa je Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego A/RES/70/1 Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030. Zob. https://www.unic.un.org.pl/files/164/Agenda%202030_pl_2016_ostateczna.pdf [data dostępu: 09/10/2023].

⁸ W. M. Grudzewski, I. K. Hejduk, A. Sankowska, M. Wańtuchovicz, Sustainability w biznesie, czyli przedsiębiorstwo przyszłości. Zmiany paradygmatów i koncepcji zarządzania [w:] T. Brzozowski, Zrównoważony rozwój organizacji – ujęcie teoretyczne, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 377, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2015, s. 139.

POJĘCIE I RODZAJE INNOWACJI

Uznaje się, że jako pierwszy próbę zdefiniowania terminu „innovacja” podjął austriacki ekonomista J. Schumpeter. Dla autora oznaczała ona w istocie rzeczy wprowadzenie do praktyki nowego rozwiązania, metody bardziej wydajnej⁹. W szerokim ujęciu innowacje mogą być inicjowane w wielu obszarach funkcjonowania społeczeństwa. W nieco węższym rozumieniu, można odnieść je do organizacji, w której to mogą dotyczyć niemalże wszystkich sfer jej działalności.

J. Łunarski poruszając się w obszarze nauk o zarządzaniu, definiuje innowację jako efekt kreatywnej aktywności organizacji, skupionej wokół zmiany w sposobie działania sfery produktów, procesów bądź zarządzania. Celem tej zmiany jest osiągnięcie przez jednostkę gospodarczą korzyści w postaci prestiżu, zysku lub rozwoju¹⁰. Całokształt działań, które ukierunkowane są na inicjowanie i wdrażanie poszczególnych innowacji w organizacji uznaje się za „działalność innowacyjną”. Zaś „innowacyjność” w tym kontekście będzie rozumiana jako cecha podmiotu gospodarczego, która świadczy o ilości i poziomie wprowadzanych przez niego korzystnych zmian, ale także motywacji do poszukiwania rozwiązań o charakterze innowacyjnym.

W literaturze przedmiotu innowacjom często towarzyszy pojęcie konkurencyjności. Wynika to z faktu, iż implementacja nowych pomysłów, których kluczowym zamierzeniem jest ogólne usprawnienie, a w konsekwencji przyniesienie korzyści, zawsze kreuje pewną wartość. Z kolei wartość stanowi podstawowy instrument zdobywania przewagi konkurencyjnej¹¹. Uwzględniając zatem dynamikę zmian, stopień innowacyjności przedsiębiorstwa będzie zwykle świadczyć o jego poziomie konkurencyjności.

Jak zaznacza W. Świtalski, w tradycyjnie postrzeganym ogóle innowacji zwykle przyjmowało się podział dychotomiczny na innowacje procesowe oraz produktowe. Jednakże zbiór obszarów i typów zmian jest o wiele bogatszy, niż wynikałoby to z prostego zestawienia tych dwóch pojęć¹². Badacze zajmujący się omawianym obszarem klasyfikują innowacje przyjmując różnego rodzaju kryteria. Zestawienie wybranych form podziałów innowacji zaprezentowano w tabeli (patrz tab. nr 1).

⁹ L. Kaźmierczak-Piwko, U. Lewandowska, H. Prosół, A. Tarnas, Innowacje ekologiczne w energetyce jako czynnik konkurencyjności gospodarki, *Systems Supporting Production Engineering, Problemy Zarządzania środowiskiem*, 2017, Volume 6, Issue 1, s. 96-97

¹⁰ J. Łunarski (red.), *Zarządzanie innowacjami. Podstawy zarządzania innowacjami*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 2007, s. 144

¹¹ W. M. Grudzewski, I. K. Hejduk, A. Sankowska, M. Wańtuchowicz, *Sustainability w biznesie, czyli przedsiębiorstwo przyszłości. Zmiany paradygmatów i koncepcji zarządzania*, Wyd. Poltext, Warszawa 2010, s. 116

¹² W. Świtalski, *Innowacje i konkurencyjność*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005, s. 87

Tab. 1. Typologia innowacji – zestawienie wybranych kryteriów podziału

Kryterium	Komentarz	Rodzaje innowacji
Przedmiotowe (lub nośnika)	Klasyczna klasyfikacja innowacji zakłada podział na produkt, proces wytwórczy oraz organizację. W tym miejscu została rozszerzona o elementy z zakresu produkcji.	• produktowe
		• innowacje w procesie (wytwórczym)
		• innowacje w organizacji (produkcji)
		• innowacje w dystrybucji
		• innowacje w użytkowaniu
Procesowe	Są zorientowane na konkretny proces, dotyczą metod, instrumentów, kierunków oraz poprawy już istniejących metod.	• projektowe
		• wytwórcze
		• użytkowe
Produktowe	Odnoszące się do produktów (materialne) oraz usług (niematerialne). Wszelkie zmiany w zakresie wyrobu.	• materialne
		• niematerialne
Organizacyjne	Dotyczą ogólnej sfery funkcjonowania organizacji.	• innowacje w wielkości i strukturze
		• innowacje w sposobie realizacji funkcji
Doniosłości (lub znaczenia)	Dzielone ze względu na siłę oddziaływania oraz skutek dla funkcjonowania organizacji.	• przełomowe
		• podstawowe
		• uzupełniające (przyrostowe)
Skali	Kryterium zbliżone charakterologicznie do doniosłości. Odnosi się do wielkości zmian, może dotyczyć całego rynku, organizacji lub pewnej jej części.	• wielkie
		• średnie
		• drobne
Pierwszeństwa	Inaczej nazywane kryterium oryginalności. Dzielone ze względu na stopień nowości.	• absolutne
		• wtórne (naśladowcze)
Orientacji	To jeden z najszerzych podziałów. W zbiorze innowacji technicznych można umieścić klasyczny podział przedmiotowy na proces, produkt i organizację.	• antropocentryczne
		• społeczne
		• biotyczne (w zakresie przyrody)
		• techniczne
Rynkowe	Klasyfikacja dotyczy miary ekonomicznej, tj. siły z jaką innowacja oddziałuje na rynek.	• ciągłe
		• dynamicznie ciągłe
		• nieciągłe
Obiektu	Odnoszą się do poszczególnych obiektów w organizacji, rozumianych jako wyroby lub usługi, właściwości procesów, systemy organizacyjne oraz zarządcze, techniki motywacyjne i działania marketingowe.	• produktowe
		• technologiczne
		• organizacyjne
		• społeczne
		• marketingowe
Środowiskowe	Kryterium, które dzieli innowacje w zależności od ich oddziaływania na środowisko naturalne.	• ekologiczne
		• obojętne
		• naruszające równowagę ekologiczną

Źródło: Opracowanie własne.

Oczywiście istnieje o wiele więcej kryteriów podziału innowacji, jak np. ze względu na sposób finansowania (inwestycyjne i bezinwestycyjne), stopień złożoności (wiązane i izolowane), źródło pochodzenia (otwarte i zamknięte) itp. Jednakże na potrzebę niniejszego artykułu dokonano syntetycznego zestawienia jedynie wybranych sposobów porządkowania poszczególnych rodzajów innowacji w celu zobrazowania złożoności ich charakteru.

ISTOTA INNOWACJI EKOLOGICZNYCH

Podobnie jak w przypadku ogólnego pojęcia innowacji, w literaturze przedmiotu odnaleźć można wiele różnych definicji „innowacji ekologicznych”, wobec których często zamiennie stosowane są terminy „ekoinnowacje” lub „zielone innowacje”.

Samo pojęcie jest stosunkowo młode, a jego źródłem najpewniej są koncepcje „społecznej odpowiedzialności biznesu” oraz „zrównoważonego rozwoju” przedsiębiorstwa¹³. Odnosząc się do syntetycznej typologii, innowacje ekologiczne można umieścić w zbiorze innowacji biotycznych (kryterium orientacji) lub wśród innowacji środowiskowych (patrz tab. nr 1). W praktyce innowacje ekologiczne mogą przyjmować różne formy bez względu na kryterium. Jest tak, ponieważ z założenia mogą obejmować zmiany w strukturze zarządzania, procesach wytwórczych, technologii, dystrybucji, marketingu itp., zaś ich celem nadrzędnym jest zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko¹⁴.

Badacze zajmujący się omawianą problematyką definiują ekoinnowacje w różny sposób. Szerokie ujęcie nawiązuje do ogólnej koncepcji zrównoważonego rozwoju i obejmuje zakres środowiskowy, społeczny oraz finansowy zintegrowany w obrębie całościowego systemu zarządzania. W tym kontekście w obszarze organizacyjnym mieszczą się wszystkie etapy cyklu innowacyjnego, od powstania pomysłu, poprzez badania i rozwój, na komercjalizacji przedsięwzięcia kończąc. Węższe ujęcie innowacji ekologicznych podkreśla przede wszystkim wpływ nowych rozwiązań na środowisko naturalne¹⁵.

Jak zaznacza J. Przechodzeń ekoinnowacje, podobnie do pozostałych typów innowacji, mają na celu zapewnienie przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa, jednakże w ich przypadku osiągnięcie tego celu powinno następować całkowicie bez szkód lub z minimalnym uszczerbkiem dla jakości środowiska naturalnego¹⁶. Autor prezentuje pogląd, w którym wskazuje na neutralny charakter innowacji w stosunku do funkcjonowania środowiska, skupiając się przede wszystkim na redukcji szkód. Stosunkowo podobnym podejściem wykazują się B. Sinclair-Desgagne, D. Feigenbaum oraz E. Pawlak twierdząc, iż innowacja ekologiczna musi dążyć świadomie do ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko naturalne, przy jednoczesnym osiągnięciu określonej wydajności¹⁷.

Zdaniem A. Szpora oraz A. Śniegockiego „ekoinnowacja to innowacja, która poprawia efektywność wykorzystania zasobów naturalnych w gospodarce, zmniejsza negatywny wpływ działalności człowieka na środowisko lub wzmacnia odporność gospodarki na presje środowiskowe”¹⁸. Z kolei I. Wielewska mówiąc o „ekoinnowacyjności” wskazuje na pewien sposób myślenia oraz działania,

13 M. Szmura-Tyc, M. Bałon, Ekoinnowacja i marketing zrównoważony w procesach tworzenia wartości, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 661, Ekonomiczne Problemy Usług nr 73, Szczecin 2011, s. 677.

14 L. Kaźmierczak-Piwko, U. Lewandowska, H. Prośół, A. Tarnas, Innowacje ekologiczne... op. cit., s. 97.

15 M. Szmura-Tyc, M. Bałon, Ekoinnowacja i marketing..., op. cit., s. 678.

16 J. Przechodzeń, Ekoinnowacje w przedsiębiorstwie, Wyd. CeDeWu, Warszawa 2015, s. 9.

17 B. Sinclair-Desgagne, D. Feigenbaum, E. Pawlak, The Integrated Product Policy and the Innovation Process: An Overview [w:] K. Gałązka, Ekoinnowacje jako element zrównoważonego rozwoju na przykładzie województwa lubelskiego, Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej, Zarządzanie nr 25, t. 2, Częstochowa 2017, s. 61.

18 Instytut Badań Strukturalnych: Szpor A., Śniegocki A., Ekoinnowacje w Polsce. Stan obecny, bariery rozwoju, możliwości wsparcia, Warszawa 2012, s. 3 [data dostępu: 09/10/2023], <https://ibs.org.pl/publications/ekoinnowacje-w-polsce-stan-obecny-bariery-rozwoju-i-mozliwosci-wsparcia-2/>

który wyznacza ścieżki funkcjonowania organizacji w myśl idei zrównoważonego rozwoju. Zdaniem autorki przedsięwzięcia organizacyjne w tym kontekście mogą mieć charakter zapobiegawczy bądź naprawczy¹⁹.

Według A. H. Jasińskiego i R. Cibrowskiego można wyróżnić następujące rodzaje innowacji ekologicznych²⁰:

- „innowacje zmniejszające negatywny wpływ na środowisko,
- innowacje rozwiązujące problemy środowiskowe,
- innowacje rozwijające eko-wydajne produkty lub usługi”.

Idąc za A. Kryńskim, M. Kramerem i A. F. Caekelbergh efektem wprowadzenia w organizacji innowacji ekologicznej powinno być obniżenie kosztów ekonomicznych przy jednoczesnym zmniejszeniu zanieczyszczenia środowiska. Zdaniem autorów „odciążenie ekologiczne powinno przewyższać ekologiczny nakład surowców i energii, związany z wdrożeniem konkretnej innowacji ekologicznej”²¹.

Istota ekoinnowacji, bez względu na przyjęte kryterium zaszeregowania bądź definicję, tkwi zatem w poprawie relacji organizacji, która ją wdraża w stosunku do jej otoczenia zewnętrznego w postaci środowiska naturalnego.

INNOWACJE EKOLOGICZNE JAKO INSTRUMENT WSPARCIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU ORGANIZACJI

Ekoinnowacje obejmują cały zakres działań, od stworzenia koncepcji, przez wdrażanie rozwiązań, aż po finalne wykorzystanie produktu. Stanowią źródło zysku, jednak istotnym aspektem ich wprowadzania jest oddziaływanie na społeczeństwo, kulturę i etykę. Tworzą mentalność oraz praktyki sprzyjające ekologii, kreują myślenie proekologiczne, ale także prozdrowotne i prospołeczne. Zmuszają do wartościowania przyszłych rozwiązań, jednocześnie poddając w wątpliwość stosowane obecnie²².

---

19 Wielewska I., Ecological Investment Projects in the Scope of Activity of Agribusiness Enterprises – Selected Issues, Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, t. 15, z. 3, 2013, s. 373.

20 Jasiński A. H., Cibrowski R. (red.), *Ekonomika i zarządzanie innowacjami w warunkach zrównoważonego rozwoju* [w:] J. Korkosz-Gębska, Rola innowacji ekologicznych w budowaniu przewagi konkurencyjnej województwa świętokrzyskiego, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 437, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2016, s. 246.

21 A. Kryński, M. Kramer, A. F. Caekelbergh, Zintegrowane zarządzanie środowiskiem. Systemowe zależności między polityką, prawem, zarządzaniem i techniką [w:] J. Korkosz-Gębska, Rola innowacji ekologicznych..., op. cit., s. 246.

22 A. Koźlak, B. Pawłowska, Ekoinnowacje jako przejaw społecznej odpowiedzialności biznesu przedsiębiorstw transportowych, *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, nr 322, 2017, s. 7.
Zeszyty Naukowe ZPSB FIRMA i RYNEK 2023/02 (64) 85

Innowacje ekologiczne stanowią ważny element koncepcji zrównoważonego rozwoju, jednocześnie pełniąc rolę narzędzia implementacji tej idei. Niekiedy są opisywane jako świadome działania o charakterze przedsiębiorczym, które obejmują etap projektowania produktu, a także kompleksowe zarządzanie nim na każdym etapie jego cyklu życia²³.

Warto dodać, że we współczesnej Europie oraz w większości państw wysoko rozwiniętych ekoinnowacje stanowią pewien trend w projektowaniu strategii rozwoju przedsiębiorstw gospodarczych. Przykładem rosnącej roli aspektu ekologicznego w zarządzaniu współczesną organizacją jest koncepcja „społecznej odpowiedzialności biznesu” (CSR – ang. Corporate Social Responsibility) lub jej rozszerzenie, tj. „ekologiczna społeczna odpowiedzialność biznesu” (ECSR – ang. Environmental Corporate Social Responsibility). Społeczna odpowiedzialność jednostki gospodarczej powinna przejawiać się w długoterminowej strategii przedsiębiorstwa. Co więcej, ważne jest, aby jej odzwierciedlenie było widoczne w trwałych działaniach na rzecz bliskiego i dalszego otoczenia. Odpowiedzialność ekologiczna związana jest szczególnie z przestrzeganiem regulacji dotyczących ochrony środowiska, jak również podejmowaniem działań mających na celu poprawę efektywności biznesowej w kontekście wpływu na środowisko²⁴.

Ekoinnowacje są ściśle skorelowane ze sposobem eksploatacji zasobów naturalnych oraz procesem wytwarzania, jak również charakterem konsumpcji. Wiążą się z efektywnością ekologiczną oraz rozwijaniem przemysłu tworzącego urządzenia mające na celu ochronę środowiska²⁵. Szeroko pojęte innowacje ekologiczne są zatem katalizatorem zmian w funkcjonowaniu organizacji w kierunku zrównoważonego rozwoju.

Istnieje wiele potencjalnych korzyści, jakie niesie ze sobą implementacja ekoinnowacji w działalności przedsiębiorstwa. Wśród nich można wyróżnić takie pozytywy jak²⁶:

- optymalizacja wykorzystania zasobów – ekoinnowacje mogą pomóc firmom w poprawie efektywności oraz racjonalizacji wykorzystania zasobów, co może przejawiać się poprawą wydajności oraz minimalizacją generowania odpadów, a także zmniejszeniem śladu węglowego;
- tworzenie organizacji wiedzy – zarządzanie innowacjami ekologicznymi sprzyja rozwojowi kapitału intelektualnego w organizacji i pozytywnie wpływa na proces integracji wiedzy;
- redukcja kosztów operacyjnych – dzięki wprowadzeniu ekologicznych procesów innowacyjnych przedsiębiorstwo ma możliwość ograniczenia zużycia wspomnianych wcześniej surowców, energii i wody, co prowadzi do obniżenia kosztów produkcji;
- zwiększenie nakładów inwestycyjnych firmy w badania i rozwój – innowacyjność wymaga nakładów finansowych, co sprzyja rozwojowi organizacji w obszarze technologii i nauki;
- podwyższenie poziomu innowacyjności, a w efekcie konkurencyjności firmy – tworzenie i implementacja ekoinnowacji może prowadzić do rozwoju nowych produktów, usług i procesów,

23 M. Carley, P. Spapens, Dzielenie się światem, Wyd. Ekonomia i Środowisko, Białystok 2000, s. 157.

24 S. Słupik, Ekologiczna społeczna odpowiedzialność biznesu w strategiach rozwoju firm, Gospodarka w praktyce i teorii, nr 3 (36), 2014, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, s. 78.

25 M. Kożuch, Innowacje jako narzędzia rozwoju zrównoważonego, Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy, nr 50 (2), 2017, s. 66.

26 Por. I. Wielewska, Determinanty rozwoju ekoinnowacji w przedsiębiorstwach agrobiznesu, Turystyka i Rozwój Regionalny, nr 12, 2019, s. 105-108.

co skutkuje zwiększeniem konkurencyjności;

- poprawa rentowności firmy w długim terminie – minimalizacja negatywnego wpływu na środowisko naturalne może prowadzić do eliminacji ryzyka związanego z wyczerpaniem zasobów oraz zależności od zmian klimatu w długim terminie, co może sprzyjać rentowności organizacji;
- zgodność z międzynarodowymi normami i regulacjami – w szerokim ujęciu organizacje poprzez stosowanie ekoinnowacji mogą dostosować się do rosnących wymagań regulacji prawnych związanych z ochroną i poszanowaniem środowiska, dzięki czemu mają możliwość uczestniczenia w programach wsparcia, pozyskania dotacji, ale także uniknięcia kar;
- budowanie wizerunku organizacji – innowacje ekologiczne mogą budować pozytywny wizerunek organizacji jako podmiotu odpowiedzialnego społecznie, który dba o środowisko, a tym samym o jakość życia swoich odbiorców;
- podwyższenie stopnia zaangażowania i zaufania społecznego – wdrażanie nowatorskich rozwiązań o charakterze ekologicznym wpływa na budowanie zaufania społecznego i może pozytywnie wpłynąć na zaangażowanie odbiorców (np. w mediach społecznościowych);
- dostęp do nowych rynków i klientów – implementacja ekoinnowacji w zakresie produktów i usług może prowadzić do rozszerzenia działalności firmy, a tym samym powiększyć grono odbiorców o osoby ceniące produkty wytworzone z poszanowaniem środowiska naturalnego.

W ramach omawianego zagadnienia należy zaznaczyć, iż ekoinnowacje polegają w głównej mierze na opracowywaniu nowych, konkurencyjnych produktów, usług, procesów, systemów oraz procedur spełniających ludzkie potrzeby i poprawiających jakość życia, jednocześnie minimalizując zużycie zasobów naturalnych na jednostkę produktu lub usługi. Ograniczają przy tym emisję zanieczyszczeń do środowiska w całym cyklu życia produktu bądź usługi w porównaniu z innymi dostępnymi alternatywnymi rozwiązaniami²⁷. Ekoinnowacyjność doskonale wpisuje się w obszar zrównoważonego rozwoju organizacji i stanowi ważny instrument wsparcia dla osiągania celów stawianych w ramach tej idei.

WNIOSKI

Podsumowując, zawarta w opracowaniu analiza koncepcji i pojęcia ekoinnowacji potwierdza, że wdrażanie innowacji ekologicznych ma pozytywny wpływ na zrównoważony rozwój organizacji. Ponadto ekoinnowacje stanowią ważny instrument wsparcia idei społecznej odpowiedzialności biznesu. Innowacje ekologiczne odgrywają kluczową rolę w redukcji negatywnego wpływu działalności organizacji na środowisko, minimalizując zużycie zasobów naturalnych i emisję zanieczyszczeń. Stanowią także rozwiązania o charakterze zrównoważonym, często pozwalające na osiągnięcie wyższej efektywności biznesowej przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego. Organizacje wykorzystują innowacje ekologiczne jako narzędzie wspierające ochronę środowiska oraz budowanie pozytywnego wizerunku, co ma kluczowe znaczenie w obecnie rosnącej społecznej świadomości

---

27 M. J. Cichy, M. Szafraniec, Ekoinnowacyjność przedsiębiorstw czystej produkcji w Polsce. Część 1. Ogólne aspekty ekoinnowacyjności [w:] K. Gałązka, Ekoinnowacje jako element..., op. cit., s. 60.
Zeszyty Naukowe ZPSB FIRMA i RYNEK 2023/02 (64) 87

ekologicznej. Istota ekoinnowacji polega w gruncie rzeczy na tworzeniu takich produktów, usług i procesów, które spełniają oczekiwania konsumentów, wpisują się w cele zrównoważonego rozwoju oraz zapewniają rentowność organizacji, często podwyższając stopień jej konkurencyjności. Wprowadzenie innowacji ekologicznych może także przyczynić się do długoterminowego budowania pozycji organizacji, umożliwiając dostosowanie się do rosnących regulacji związanych z ochroną środowiska. Wnioski te podkreślają znaczenie innowacji ekologicznych jako jednego z kluczowych narzędzi, które pozwala organizacjom na efektywne i zrównoważone funkcjonowanie we współczesnym świecie.

BIBLIOGRAFIA

1. Bargieł R., Zrównoważony świat. Przewodnik dla przyszłości, Fundamenty współczesnego rozumienia idei rozwoju zrównoważonego. Część I – geneza, 2023. Pobrane z: <https://zrownowazonyswiat.blogspot.com/2023/09/geneza-idei-zrownowazonego-rozwoju.html>
2. Bargieł R., Zrównoważony świat. Przewodnik dla przyszłości, Fundamenty współczesnego rozumienia idei rozwoju zrównoważonego. Część II – Szczyt Ziemi 1992, 2023. Pobrane z: <https://zrownowazonyswiat.blogspot.com/2023/09/fundamenty-wspoczesnego-rozumienia-idei.html>
3. Brzozowski T., Zrównoważony rozwój organizacji – ujęcie teoretyczne, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 377, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2015, s. 137-145. DOI: 10.15611/pn.2015.377.09
4. Carley M., Spapens P., Dzielenie się światem, Wyd. Ekonomia i Środowisko, Białystok 2000
5. Cele Zrównoważonego Rozwoju, Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie, 2016. Pobrane z: <http://www.un.org.pl/download>
6. Gałązka K., Ekoinnowacje jako element zrównoważonego rozwoju na przykładzie województwa lubelskiego, Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej, Zarządzanie nr 25, t. 2, Częstochowa 2017, s. 59-72. DOI: 10.17512/znpcz.2017.1.2.05
7. Grudzewski W. M., Hejduk I. K., Sankowska A., Wańtuchowicz M., Sustainability w biznesie, czyli przedsiębiorstwo przyszłości. Zmiany paradygmatów i koncepcji zarządzania, Wyd. Poltext, Warszawa 2010
8. Instytut Badań Strukturalnych: Szpor A., Śniegocki A., Ekoinnowacje w Polsce. Stan obecny, bariery rozwoju, możliwości wsparcia, Warszawa 2012. Pobrane z: <https://ibs.org.pl/publications/ekoinnowacje-w-polsce-stan-obecny-bariery-rozwoju-i-mozliwosci-wsparcia-2/>
9. Kaźmierczak-Piwko L., Lewandowska U., Prosół H., Tarnas A., Innowacje ekologiczne w energetyce jako czynnik konkurencyjności gospodarki, Systems Supporting Production Engineering, Problemy Zarządzania środowiskiem, 2017, Volume 6, Issue 1, s. 96-105. Pobrane z: <http://bazekon.icm.edu.pl/bazekon/element/bwmeta1.element.ekon-element-000171488155>
10. Korkosz-Gębska J., Rola innowacji ekologicznych w budowaniu przewagi konkurencyjnej województwa świętokrzyskiego, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu,

nr 437, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2016, s. 244-251. DOI: 10.15611/pn.2016.437.23

11. Kosiek T., Zrównoważony rozwój – rozwiązanie czy ideologia?, Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Seria: Organizacja i Zarządzanie, Zeszyt nr 85, 2015, s. 233-244. Pobrane z: <https://bibliotekanauki.pl/articles/322158.pdf>
12. Koźlak A., Pawłowska B., Ekoinnowacje jako przejaw społecznej odpowiedzialności biznesu przedsiębiorstw transportowych, Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, nr 322, 2017, s. 5-16. Pobrane z: <https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-0a1d2b08-3384-4363-8f33-bf55795c4a84>
13. Koźuch M., Innowacje jako narzędzia rozwoju zrównoważonego, Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy, nr 50 (2), 2017, s. 64-73. DOI: 10.15584/nsawg.2017.2.3
14. Łunarski J. (red.), Zarządzanie innowacjami. Podstawy zarządzania innowacjami, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 2007
15. Olejarczyk E., Zasada zrównoważonego rozwoju w systemie prawa polskiego – wybrane zagadnienia, Przegląd Prawa Ochrony Środowiska, nr 2, 2015, s. 119-140. DOI: 10.12775/PPOS.2016.013
16. Przechodzeń J., Ekoinnowacje w przedsiębiorstwie, Wyd. CeDeWu, Warszawa 2015
17. Słupik S., Ekologiczna społeczna odpowiedzialność biznesu w strategiach rozwoju firm, Gospodarka w praktyce i teorii, nr 3 (36), 2014, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, s. 77-89. DOI: 10.18778/1429-3730.36.06
18. Szmura-Tyc M., Bałon M., Ekoinnowacja i marketing zrównoważony w procesach tworzenia wartości, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 661, Ekonomiczne Problemy Usług nr 73, Szczecin 2011, s. 675-687. Pobrane z: https://bazhum.muzhp.pl/media//files/Ekonomiczne_Problemy_Uslug/Ekonomiczne_Problemy_Uslug-r2011-t-n73/Ekonomiczne_Problemy_Uslug-r2011-t-n73-s675-687/Ekonomiczne_Problemy_Uslug-r2011-t-n73-s675-687.pdf
19. Sztumski W., Zrównoważony rozwój – zrównoważony człowiek (zewnątrzne i wewnętrzne uwarunkowania zrównoważonego rozwoju), Eunomia – Rozwój Zrównoważony – Sustainable Development nr 2 (97), 2019, s. 7-16. Pobrane z: https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-01eddd89-35e3-4019-a132-12da32abb6de/c/1._Wieslaw_Sztumski_s._7-16.pdf
20. Świtalski W., Innowacje i konkurencyjność, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005
21. Wielewska I., Determinanty rozwoju ekoinnowacji w przedsiębiorstwach agrobiznesu, Turystyka i Rozwój Regionalny, nr 12, 2019, s. 103-113. DOI: 10.22630/TIRR.2019.12.23
22. Wielewska I., Ecological Investment Projects in the Scope of Activity of Agribusiness Enterprises – Selected Issues, Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, t. 15, z. 3, 2013, s. 373-377. Pobrane z: <https://rnseria.com/resources/html/article/details?id=172343>

ECO-INNOVATION IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF ORGANIZATION

Summary:

This study attempts to theoretically approach the issue of eco-innovation in the context of organizational sustainability. The purpose of the article is to introduce the subject of eco-innovation on organizational grounds, based on the objectives contained in the framework of the concept. Based on the literature on the subject and available scientific studies, a description of the concept of sustainable development was made, which includes a brief genesis of the idea and its goals. The concept and types of innovation were explained. The essence of eco-innovation was defined and its role as a tool for supporting sustainable development in an organization was presented. The research hypothesis of this study is as follows: the implementation of ecological innovations has a positive impact on the sustainable development of an organization, which is manifested, among other things, in increased social responsibility and the optimization of resource utilization. In order to verify the hypothesis, the method of analysis and synthesis of collected sources (desk research) was used.

Keywords: organizational innovation, eco-innovation, sustainable innovation, organizational sustainability, sustainable organization, sustainable organization, corporate social responsibility.